

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО
гуманітарно-педагогічний факультет
19 червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В АЗІЇ,
АФРИЦІ ТА ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ**

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 291 – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Освітня програма Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії
Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, кандидат
історичних наук, доцент Людмила Лановюк

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Актуальні проблеми міжнародних відносин в Азії, Африці та Латинській Америці

Розвиток більшості країн Азії, Африки та Латинської Америки відбувається у надзвичайно складних умовах через численні політичні, економічні, соціальні, демографічні, етнічні, екологічні та інші проблеми. Разом із тим країни цих частин світу мають потужний потенціал для розвитку продуктивних сил — численне працездатне населення, різноманітні природні ресурси (особливо корисні копалини). Особливу увагу слід приділити вивченню сучасного становища, проблем і перспектив співробітництва в різних сферах між Україною та провідними державами згаданих регіонів. Метою курсу «Актуальні проблеми міжнародних відносин в Азії, Африці та Латинській Америці» є вивчення природи та закономірностей розвитку міжнародних відносин в провідних країнах Азії, Африки та Латинської Америки у др. пол. XX ст. – на межі ХХІ ст. з проєкцією на сьогодення, визначення місця окреслених регіонів у ключових тенденціях сучасних міжнародних відносин. Навчальний курс містить 120 годин (4 кредити). Дисципліна поділена на два модулі. Перший – Актуальні проблеми міжнародних відносин в Азії. Другий модуль – Актуальні проблеми міжнародних відносин в Африці та Латинській Америці. Ефективному вивченню навчального курсу сприяють не лише аудиторні заняття, а й значною мірою самостійна робота студентів. Необхідна постійна систематична робота з різноманітними джерелами країнознавчої інформації: енциклопедіями, довідниками, статистичними довідниками, науковими монографіями та статтями, науково-популярною літературою тощо.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Освітня програма	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	4	
Семестр	7	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	75 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою курсу є вивчення природи та закономірностей розвитку міжнародних відносин в провідних країнах Азії, Африки та Латинської Америки у др. пол. XX ст. – на межі XXI ст. з проєкцією на сьогодення, визначення місця окреслених регіонів у ключових тенденціях сучасних міжнародних відносин.

Необхідність викладання такого курсу зумовлена стрімким зростанням ролі держав зазначених регіонів на міжнародній арені.

Вивчення дисципліни передбачає низку **завдань**:

- ознайомлення студентів із понятійно-категоріальним апаратом курсу;
- розуміння історичних, культурно-цивілізаційних, геополітичних, суспільно-економічних, політико-правових, етнотомографічних і природно-кліматичних особливостей розвитку країн регіонів Азії, Африки та Латинської Америки, що зумовили пріоритетні напрямки у сфері міжнародних відносин та означили актуальні проблеми;
- формування вміння використовувати інформацію курсу у майбутній фаховій роботі.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин

загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми міжнародних відносин в Азії													
Тема 1. Країни азійського регіону в системі міжнародних відносин: тенденції розвитку	1-2	16	2	4			10						
Тема 2. Природа актуальних проблем у міжнародних відносинах країн азійського регіону	3-4	16	2	4			10						
Тема 3. Країни Близького та Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин: потенційні загрози стабільності та шляхи їх подолання	5-6	21	2	4			15						
Разом за модулем 1	53		6	12			35						
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми міжнародних відносин в Африці та Латинській Америці													
Тема 4. Характеристика геополітичних особливостей регіонів: контакти з сусідами та великими країнами	7-8	16	3	3			10						
Тема 5. Основні проблеми розвитку Африканського континенту на сучасному етапі	8-10	18	2	6			10						
Тема 6. Актуальні проблеми міжнародної політики країн Латинської Америки	11-13	18	2	6			10						
Тема 7. Вплив глобалізації на розвиток системи міждержавних відносин у регіонах: перспективи та потенційні небезпеки встановлення нового світового порядку	14-15	15	2	3			10						
Разом за модулем 2	67		9	18			40						
Усього годин	120		15	30			75						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Країни азійського регіону в системі міжнародних відносин: тенденції розвитку	2
2	Тема 2. Природа актуальних проблем у міжнародних відносинах країн азійського регіону	2
3.	Тема 3. Країни Близького та Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин: потенційні загрози стабільності та шляхи їх	2

	подолання	
4.	Тема 4. Характеристика геополітичних особливостей регіонів: контакти з сусідами та великими країнами	3
5.	Тема 5. Основні проблеми розвитку Африканського континенту на сучасному етапі	2
6.	Тема 6. Актуальні проблеми міжнародної політики країн Латинської Америки	2
7.	Тема 7. Вплив глобалізації на розвиток системи міждержавних відносин у регіонах: перспективи та потенційні небезпеки встановлення нового світового порядку	2
Разом		15

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Країни азійського регіону в системі міжнародних відносин: тенденції розвитку	4
2	Тема 2. Природа актуальних проблем у міжнародних відносинах країн азійського регіону	4
3	Тема 3. Країни Близького та Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин: потенційні загрози стабільності та шляхи їх подолання	4
4	Тема 4. Характеристика геополітичних особливостей регіонів: контакти з сусідами та великими країнами	3
5	Тема 5. Основні проблеми розвитку Африканського континенту на сучасному етапі	6
6	Тема 6. Актуальні проблеми міжнародної політики країн Латинської Америки	6
7	Тема 7. Вплив глобалізації на розвиток системи міждержавних відносин у регіонах: перспективи та потенційні небезпеки встановлення нового світового порядку	3
Разом		30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Країни азійського регіону в системі міжнародних відносин: тенденції розвитку	10
2	Тема 2. Природа актуальних проблем у міжнародних відносинах країн азійського регіону	10
3	Тема 3. Країни Близького та Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин: потенційні загрози стабільності та шляхи їх подолання	15
4	Тема 4. Характеристика геополітичних особливостей регіонів: контакти з сусідами та великими країнами	10
5	Тема 5. Основні проблеми розвитку Африканського континенту на сучасному етапі	10
6	Тема 6. Актуальні проблеми міжнародної політики країн Латинської Америки	10
7	Тема 7. Вплив глобалізації на розвиток системи міждержавних відносин у регіонах: перспективи та потенційні небезпеки встановлення нового світового порядку	10
Разом		75

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- тестування;
- захист творчих індивідуальних робіт;
- захист рефератів.

7. Методи навчання:

- проблемне навчання;
- кейс-метод;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени і заліки НУБіП України» (наказ про введення в дію від 28.02.2025 р. № 202)

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Актуальні проблеми міжнародних відносин в Азії		
Семінар 1. Країни азійського регіону в системі міжнародних відносин: тенденції розвитку	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	20
Семінар 2. Природа актуальних проблем у міжнародних відносинах країн азійського регіону	РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	20
Семінар 3. Країни Близького та Середнього Сходу в системі сучасних міжнародних відносин: потенційні загрози стабільності та шляхи їх подолання	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.	20
Індивідуальне творче завдання: на основі інформації опрацьованих джерел створити презентацію або рукописну тезисну роботу із запропонованого переліку тем модуля	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.	10

Модульна контрольна робота 1.	РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Актуальні проблеми міжнародних відносин в Африці та Латинській Америці		
Семінар 4. Характеристика геополітичних особливостей регіонів: контакти з сусідами та великими країнами	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.	10
Семінар 5. Основні проблеми розвитку Африканського континенту на сучасному етапі	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів. РНОЗ. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	20
Семінар 6. Актуальні проблеми міжнародної політики країн Латинської Америки	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів. РНОЗ. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	20
Семінар 7. Вплив глобалізації на розвиток системи міждержавних відносин у регіонах: перспективи та потенційні небезпеки встановлення нового світового порядку	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.	10
Індивідуальне творче завдання: на основі інформації опрацьованих джерел створити презентацію або рукописну тезисну роботу із запропонованого переліку тем модуля	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації	10

	зовнішньополітичних рішень.	
Модульна контрольна робота 2.	РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен		30
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні бути виконані самостійно відповідно вимог, які до них висуваються.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3379>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти;
- матеріали для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (відеофільми та відеофрагменти).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Абравітова Л. Африка стає центром світового розвитку, де збігаються інтереси всіх основних геополітичних гравців (інтерв'ю з Надзвичайним і Повноважним послом України в Південно-Африканській республіці) // Бінтел. Журнал геополітичної аналітики. – 2023. - № 2. – С. 61-68.

2. Гвоздь В. Підсумки і перспективи розвитку геополітичних процесів у світі // Бінтел. Журнал геополітичної аналітики. – 2021. - № 1. – С. 4-11.

3. Ісламська держава: генезис і нові тренди / Під редакцією Салаха З., Ауліна О.А. – Львів.: Видавництво «Компанія «Манускрипт», 2019. – 152 с.
4. Міжнародні відносини та світова політика. Під ред. В.А. Манжолі, кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2023. 863 с.
5. Рижков М.М., Зайцева М.В. Взаємодія країн БРІКС у постбіполярному світі. Київ: Центр вільної преси, 2022. 234 с.
6. Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М., Чекаленко Л.Д. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Київ: Центр вільної преси, 2024. 472 с.
7. Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії Нац. академії наук України», 2020. 145 с.
8. Пророченко Н. Глобальні трансформаційні процеси в країнах світової периферії (регіон Субсахарської Африки): виклики та можливості для України: матеріали міжнар. наук. конф.; вид. укр. та англ. мов.: доповн. та уточ. / НАН України, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Відп. наук. ред. О.І. Лукаш. – К., 2019. – С. 59-68.
9. Шевченко Н. Латинська Америка та Карибський басейн. Інтереси України. – ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. - Київ, 2022. - 22 с.
10. Herbst J. States and Power in Africa: Comparative Lessons in Authority and Control. Princeton University Press, 2019. 312 p.
11. Aning K., Acharya A., Bischoff P. Africa in Global International Relations: Emerging approaches to theory and practice. Routledge, 2019. 198 p.
12. Henderson E.A. African Realism?: International Relations Theory and Africa's Wars in the Postcolonial Era. Rowman & Littlefield Publishers, 2021. 317 p.
13. Sign? L. Innovating Development Strategies in Africa: The Role of International, Regional and National Actors. Cambridge University Press, 2022. 223 p.
14. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana University Press, 2023. 384 p.
15. Рада зовнішньої політики «Українська призма» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://prismua.org/regions/asia-and-pacific/>
16. Африка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://lb.ua/tag/87_afrika
17. Латинська Америка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://lb.ua/tag/5551_latinska_amerika
18. The Center for Strategic and International Studies, CSIS (Центр стратегічних та міжнародних досліджень) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.csis.org/>